

Orgelmentoren

Voorkom verwezing

Spannend, de kerk is een restaurant geworden.

Vooraf dat orgel aan de muur maakt de sfeer compleet. Maar wat gebeurt er met dit kolossale instrument als je er nooit meer op speelt? Dan raakt het verweesd en dreigt er verval. Gelukkig zijn er nu mentoren die regelmatig op dergelijke kerkorgels spelen, ze stemmen en gebreken

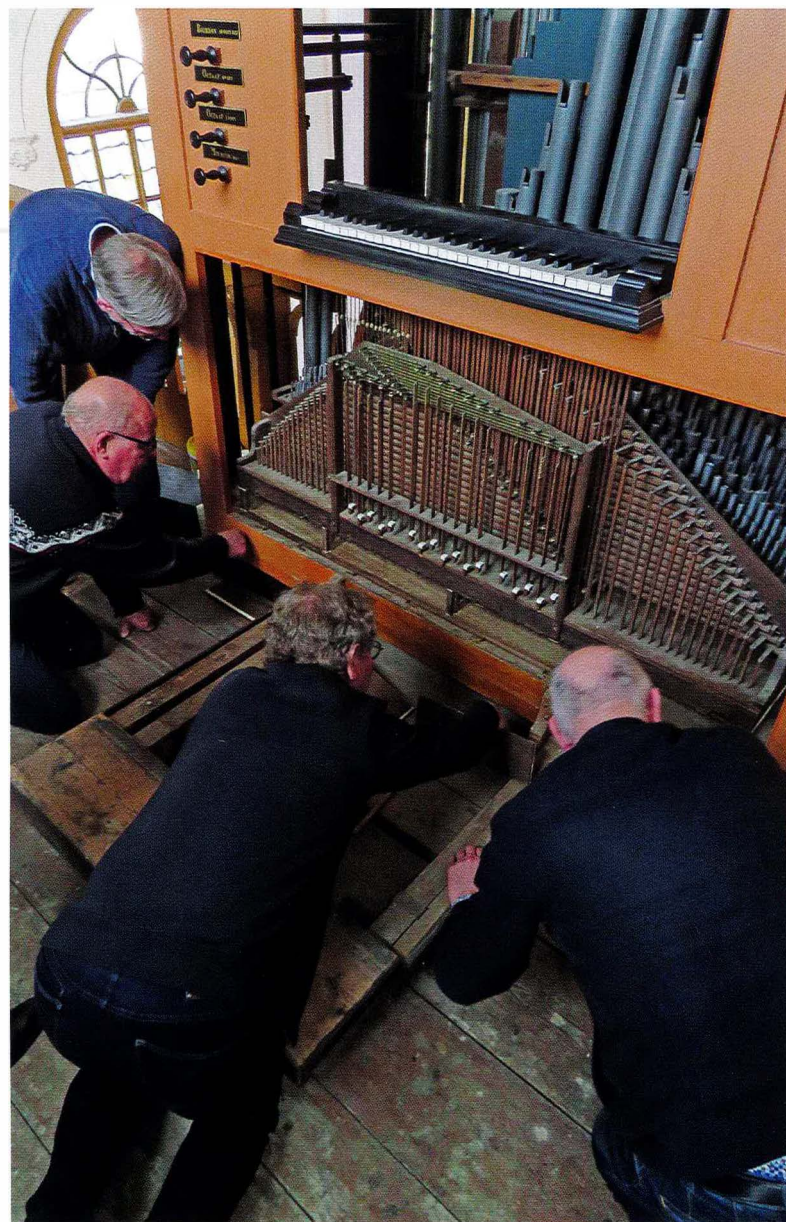
signaleren. REIN VAN DER KLUIT

Nederland heeft een hoge orgeldichtheid. Er bevinden zich ruim tweeduizend historische orgels in kerken en andere gebouwen. Daaronder tref je majestueuze instrumenten aan, zoals in de Martinikerk in Groningen of de Bavo in Haarlem. En laten we de kleinere pareltjes als het Moreau-orgel in het Zeeuwse dorp Baarland niet vergeten. Van al die orgels zijn er 1.529 als rijksmonument beschermd. De beste manier om ze in goede staat te houden is er regelmatig op spelen. Bij regulier kerkelijk gebruik is dat minstens iedere zondag wel het geval. Maar in toenemende mate worden er kerken afgestoten. Soms wordt het gebouw dan gesloopt en het orgel verkocht. Vaak echter krijgt de kerk een andere functie, zeker als het om een gebouw met monumentale waarde gaat.

En dat betekent lang niet altijd dat er nog regelmatig op het orgel gespeeld wordt. Bij orgels met een monumentale status of die anderszins het behouden waard zijn, is het van belang dat er iemand is die er voor de nieuwe eigenaar op past. Zo kan diegene voorkomen dat het kostbare instrument 'verweesd' raakt, of erger: verwaarloosd wordt. Daarom brachten de stichting Gelderse Kerken en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een aantal jaren geleden mensen met een hart voor orgels bij elkaar. Deze mensen gingen als 'mentoren' gericht aandacht schenken aan de staat van onderhoud van de orgels in de kerken van de stichting. In 2016 leidde dit tot de oprichting van de Vereniging Mentoren Klinkend Erfgoed.

Nieuwe kansen

Al in 2018 begonnen de mentoren van de vereniging zich ook voor de kerkorgels in de gemeente Alkmaar in te zetten. En inmiddels is de organisatie in het hele land actief. Want verweesd raken is helemaal niet nodig, aangezien een andere functie van de kerk en het

In de rijksmonumentale Vermaning uit 1874 in het dorp Noordeinde bij Alkmaar krijgt de mentor hulp bij de inspectie van het Strümpfner-orgel uit 1793

bespelen van het orgel goed samen kunnen gaan. Dit biedt zelfs nieuwe kansen. Andere mensen dan de traditionele kerkgangers kunnen nu in aanraking met de orgelcultuur komen. Die cultuur is rijk, want voor geen instrument is zo veel muziek gecomponeerd als voor het orgel. Meer dan voor de piano dus, en meer dan voor de elektrische gitaar. Het mes snijdt dan aan twee kanten. Het orgel behoudt zijn plek en er kan nieuw publiek worden bereikt. Hoe gaan de mentoren te werk? Zij maken afspraken met de eigenaar om het orgel periodiek te bespelen. Het instrument stemmen kan daar onderdeel van uitmaken. Een belangrijk aspect is een jaarlijkse inspectie. Zijn er gebreken? Is er klein of groot onderhoud nodig? Dat kan dan door een orgelbouwer worden verricht. Om de mentoren hun werk goed te kunnen laten doen organiseert de vereniging trainingen en instructiemiddagen. Overigens, het zijn allemaal vrijwilligers. Enthousiaste vrijwilligers, die de orgeldichtheid van Nederland hoog willen houden. ✘

Rein van der Kluit, voorzitter van de Vereniging Mentoren Klinkend Erfgoed, zet zich in voor verweesde orgels, rjvanderkluit@kpnplanet.nl. Nadere informatie via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: specialist orgels, klokken en uurwerken Wim Diepenhorst, w.diepenhorst@cultureelerfgoed.nl. Zie ook www.vmke.nl.